

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden (SLUB)

Dana Novotná

Saská zemská knihovna – Státní a univerzitní knihovna v Drážďanech vznikla roku 1996 spojením dosavadní Saské zemské knihovny (založena roku 1556) a Univerzitní knihovny Technické univerzity v Drážďanech (založena roku 1828). V jejích fondech je uloženo více než 7 milionů knihovních jednotek, a řadí se tak k největším vědeckým knihovnám v Německu.

Ještě před oficiálním zřízením velké integrované knihovny bylo rozhodnuto o výstavbě nové budovy, která by plně vyhovovala současným požadavkům na moderní informační a knihovnické služby a zároveň také po architektonické stránce odpovídala významu, který má nově vytvořená instituce pro vědu, výzkum i kulturu celého regionu. Situace byla o to naléhavější, že původní budovy obou dosud samostatných knihoven byly zničeny při bombardování za 2. světové války a veškerá činnost od té doby probíhala v provizorních podmínkách, rozdělena až na 35 různých místech.

Pro novou budovu byl vybrán prostor o velikosti 2,65 ha, v dosahu veřejné dopravy, který byl dosud užíván Technickou univerzitou jako hřiště. V letech 1995-1996 proběhla architektonická soutěž, kde byl nakonec jako nejlepší vyhodnocen projekt Lauridse a Manfreda Ortnerových z Lince, který plně respektoval profil krajiny a zaujal koncepcí „otevřeného prostoru“. Autoři využili zvýšené úrovně bývalého sportoviště a většinu hlavních prostor knihovny, včetně velké studovny, umístili do podzemí. Nad úroveň terénu jsou viditelné pouze 2 krychlové budovy, které celý prostor ohraničují. Mezi nimi se nachází jakýsi „čtenářský park“ – zpevněná zatravněná plocha se sítí cestiček, která vybízí k procházkám na čerstvém vzduchu s knihou v ruce. Čtenáři se zde přitom vlastně pohybují na střeše hlavní části budovy, ukryté v podzemí.

Obě budovy umístěné nad zemí jsou vysoké 18 m a jejich vnější stěny jsou obloženy durynským travertinem, který je zpracován do podoby symbolických knižních hřbetů (stejný motiv se objevuje i na některých vnitřních zdech a dokonce i na parketové podlaze). Sem byly umístěny především rušnější provozy knihovny (kavárna a přednáškový sál jsou přístupné i samostatným vchodem), Muzeum knihy (jeho součástí je i místnost s nejcennějšími rukopisy a tisky, která není veřejnosti běžně přístupná) a veškeré administrativní zázemí knihovny včetně restaurátorské dílny.

Až po vstupu do knihovny uživatel zjistí, že některé důležité prostory jsou umístěny v podzemí, a to až do hloubky 3 pater. Jedná se především o „srdce“ celé budovy, velkou centrální studovnu s 200 pohodlnými pracovními místy. Sál má rozměry 23x38 metrů a na výšku prostupuje všemi třemi podzemními patry. Prostřednictvím „inteligentní“ skleněné střechy je dovnitř propouštěno optimální množství přímého denního světla a rovněž přístup slunečního tepla je regulován speciálními skly. Na každém studijním místě je možné připojit osobní počítač. Pro ty, kteří potřebují pracovat delší dobu nerušeně, jsou připravena samostatná oddělená pracoviště s 1 nebo 2 pracovními místy. Kolem centrální studovny je umístěno ještě několik dalších menších čítáren a výstavní sál, nachází se zde fonotéka, mediatéka a fototéka a také několik skladů a lístkové katalogy.

Budova je velmi zajímavá nejen z hlediska architektonického, ale i pokud se týká technického zabezpečení provozu celé knihovny. Kromě technických zařízení používaných dnes již běžně u staveb podobného typu (klimatizace, vzduchotechnika apod.) bylo zde nutné řešit i některé specifické problémy. Knihy například potřebují stálé klima, odpovídající vlhkost vzduchu, teplotu i světelné

podmínky a platí to v první řadě pro cenné historické svazky. Také proto bylo vyvinuto speciální technické řešení, které je schopno splnit i tyto náročné požadavky.

Velká pozornost byla věnována rovněž zajištění co největšího množství denního světla, zejména ve studijních prostorách umístěných v podzemí. K tomu bylo využito nejen velkého proskleného stropu, ale i složité soustavy světlíků. V nové knihovně byla instalována i řada jiných moderních technických zařízení, např. dopravník na knihy, který je schopen přes celkem 26 „nádraží“, rozmístěných po celé budově, rychle a přesně doručit požadované tituly ze skladu až ke čtenáři.

Kromě klasických monografií a periodik ze všech vědních oborů najdou uživatelé v nové budově i 400 000 starých tisků, 2 miliony fotografických dokumentů, 400 000 autografů a rukopisů, 135 000 map a plánů, 115 000 hudebnin, 170 000 zvukových dokumentů a 130 000 norem.

Ve volném výběru mají uživatelé k dispozici 420 000 dokumentů. Přibližně 3,4 milionu knihovních jednotek je umístěno ve skladech (více než 2/3 z tohoto počtu v kompaktních regálech) a uživatelé si je mohou vybrat a elektronicky objednat prostřednictvím OPACu. Ve volném výběru se dále nachází 3 200 titulů periodik, jejichž posledních 10 svázaných ročníků je rovněž volně přístupných v blízkém skladu, řazeném podle signatur. Starší ročníky se opět objednávají ze skladu prostřednictvím OPACu.

Nová budova byla postavena v letech 1998-2002. Stavební náklady činily 92 milionů eur a dalších 9 milionů stálo základní vnitřní zařízení. V lednu roku 2003 (po předchozím několikaměsíčním zkušebním provozu) byla knihovna slavnostně předána veřejnosti.